

проектов положення МСО и ЕСО, как документов, получивших признание и практическую апробацию в большинстве стран с развитой экономикой. Разработать документ (положение, стандарт), согласующийся с основными положениями МСО, ЕСО, по оцениванию социальных программ и проектов.

2. На нормативном уровне включить необходимость соответствия социальных программ этим документам в практической деятельности по оцениванию социальных программ .

Оценивание в его социологической, политической и экономической интерпретациях представляет интерес для широкого круга дисциплин, а также требует специальной подготовки соответствующих кадров.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

- 1)К.Вайс «Оцінювання».- Київ, - Основи. 2000. с.25-26.
- 2) . Україна. Людський розвиток. Звіт .- К.- 2010
- 3) Ginsburg N. Divisions of Welfare. A Critical Introduction to Comparative Welfare Policy. London. SAGE Publication.- 1993- p.21.

Глазова Доната Александровна – аспірантка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

УДК 168.2

ТОРА І ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ. ГЕРМЕНЕВТИЧНІ ДЖЕРЕЛА ЄВРЕЙСЬКОГО РЕЛІГІЙНОГО ЗАКОНУ

У даній статті розглянуті герменевтичні принципи тлумачення Танаха, основи єврейської філософії. Розглянуто і описано різні школи тлумачення, а також система 4 основних верств тексту Писання. Детально розглянута основна прийнята система "13 принципів тлумачення Рабі Йшмаеля бен Еліша". Проаналізовано характерні особливості принципів тлумачення, використання в процесі такого тлумачення різних методів логічного аналізу (на прикладі текстів постанов єврейського релігійного закону "Алахи").

Ключові слова: Тора, Пардес, Талмуд, герменевтика.

ТОРА И ФИЛОСОФСКАЯ РЕФЛЕКСИЯ. ГЕРМЕНЕВТИЧЕСКИЕ ИСТОЧНИКИ ЕВРЕЙСКОГО РЕЛИГИОЗНОГО ЗАКОНА

В данной статье рассмотрены герменевтические принципы толкования Танаха, основы еврейской философии. Рассмотрены и описаны различные школы толкования, а также система 4 основных слоев текста Писания. Подробно описана основная принятая система "13 принципов толкования Раби Йшмаэля бен Элиша". Проанализированы характерные особенности принципов толкования, использование в процессе такого толкования различных методов логического анализа (на примере текстов постановлений еврейского религиозного закона "алахи").

Ключевые слова: Тора, Пардес, Талмуд, герменевтика.

TORA AND PHILOSOPHICAL REFLECTION. HERMENEUTIC SOURCES OF THE JEWISH RELIGIOUS LAW

*This article examines the hermeneutic principles of the interpretation of the Tanakh, the basis of Jewish philosophy. Considered and described various schools of interpretation, as well as a system of 4 basic layers of the text of Scripture. The main accepted system of "13 principles of the interpretation of Rabbi Ishmael ben Elish" is described in detail. The characteristic features of the principles of interpretation, the use in the process of such interpretation of various methods of logical analysis (on the example of texts of the Jewish religious law "alaha") were analyzed. **Keywords:** Torah, Pardes, Talmud, hermeneutics.*

Єврейське священне Писання (зване в іудаїзмі Танах) і принципи його коментування, вироблені в іудаїзмі, надавали визначальний вплив на єврейську філософію в усі епохи. Всю єврейську культуру можна розглядати як свого роду метакоментарій до Тори, а тому цілком виправдано і в філософських творах, створених євреями, бачити спробу створення специфічного коментаря до цього основного тексту. Не тільки П'ятикнижжя (Тора), але і весь текст єврейської Танаха вважається в іудаїзмі священним, богоданим, пророчим. Танах оповідає про взаєминиміж Богом і обраним народом і, по суті, може бути зведений до двохосновних тем: «Бог і людина» (людина, шоволодіє свободою волі, перед обличчям Творця) і «Бог і історія» (взаємини між Богом і обраним їм народом). При цьому Письмо побудовано насамперед на прецедентах (конкретних вчинках і ситуаціях), в ньому майже немає теоретичних міркувань і догматичних тверджень, а тому воно (на відміну від філософії) розраховане на сприйняття будь-якою людиною, що навіть не має ніякої підготовки. Як універсальний, всеосяжний текст, Писання відповідає на запит людини будь-якого інтелектуального рівня, і простолюдина, і мудреця, а тому будь-який іудей при рішенні будь-якого питання перш за все звертається до священного тексту Писання. Разом з тим і єврейські філософи, і містики-кабалісти Середніх століть вважали, що існують кілька «шарів», чи методів розуміння священного тексту, і більш складні з них доступні лише людям, розвиненим інтелектуально або містично [1].

Тлумачення тексту включає ряд екзегетичних методів, сукупність яких називається Пардес – акронім слів «пшат» (просте толкування, буквально значення), «ремез» (намеки, мається на увазі сенс), «драша» (гомілетическіх тлумачення) і «сод» (таємний, тобто алегоричний і містичний сенс). У кожному разі тлумачення використовується один, кілька або всі методи Пардес. Найбільш популярними методами були пшат і драш, оскільки вони були широко доступні, в той час як «ремез» і «сод» – езотеричним і доступні лише тим, хто має глибокі знання. У той час як «пшат» прагне встановити буквально значення тексту Писання на підставі аналізу мови, «драш» ставить собі за мету застосування тексту до теперішнього часу. Це тлумачення не стільки мало на меті виявити таємний зміст тексту, скільки служило виразом благочестивого прагнення знайти в Святому Писанні «все» (Авот 5:12), відкрити в кожному слові стільки смислів, скільки знадобиться [2].

Кожен рівень можна тлумачити використовуючи 13 загальноприйнятих в раввинистической традиції герменевтичних принципів. Тлумачення текстів Тори, головним чином П'ятикнижжя, направлено на розкриття сенсу або взаємозв'язку різних частин тексту Тори і дозволяє виявити не виражене в ній прямо або недостатньо уточнене укладання. Герменевтика служить для вирішення галахических питань, на які текст Тори не дає прямої відповіді, в меншій мірі – для вилучення етичних приписань, гомілетическіх побудов і агадических інтерпретацій Тори.

Необхідність тлумачення (головним чином галахічного) Тори була викликана багатьма причинами: можливістю різної інтерпретації деяких віршів або термінів; незрозумілістю древніх слів; казуальних викладів закону в Торі без вказівки загального принципу або,

навпаки, формулюванням закону в загальних, недостатньо певних виразах; невизначеністю кількісних даних; протиріччями між різними місцями в Писанні. Однак головним мотивом, що спонукав книжників займатися тлумаченням біблійних текстів, були зміни в укладі життя і в соціально-економічних умовах існування.

Всі ці спонукальні причини, з одного боку, а з іншого – концепція святості тексту Тори, в якому людина не має влади щось змінити, скасувати або додати, привели до вироблення певних правил – «міддот» (буквально `мери`), застосування яких є єдино допустимим способом виявлення і тлумачення єврейських релігійних законів. Були вироблені три системи таких правил, які розрізнялися як за призначенням, так і за кількістю способів тлумачення. В системі, яку розробив в кінці 1 ст. до н. е. – початку 1 ст. н. е. Хиллел, – сім міддот. Раббі Ішма'ельбен Еліша в першій половині 2 ст. н. е. розвинув їх і розширив до 13, а раббі Елі'езербен Юсеха-Глілі (2 ст. н. е.) встановив 32 правила. Перші дві системи служили переважно для галахічного, а третя – здебільшого для агадичного і гомілетіческого тлумачення Біблії. Всі три системи викладено в особливих барайтах і детально роз'яснені в творах Сифра і Тосефта, хоча деякі з включених в ці системи правил виявляються і в більш ранньому трактаті Талмуда – Авотде-раббі Натан. Нижче наводяться 13 правил герменевтики раббі Ішма'еля як дають досить чітко уявлення про методи і шляхи тлумачення Тори для обґрунтування Галахи [3].

1. «Кал ва-хомер» (`легке і складне`) – від від менш складного (кал, буквально `легкій`) до більш складного (хомер, буквально `отягощеніє`), що спирається здебільшого на логічні побудови, але іноді – і на посилення формально-текстуального порядку. Наприклад, відповіддю (якої немає в тексті Писання) на питання, чи можна левиту з тілесним пороком відправляти храмову службу, є логічний аргумент: оскільки кохени і в похилому віці можуть виконувати обов'язки священнослужителя, але тілесний порок позбавляє їх цього права (Лев. 21: 16-21), то Левити, які служать при Храмі тільки до 50 років (Чис. 8: 24-25), при наявності у них тілесних недоліків тим більше не допускаються до служби (Хул. 24а).

2. «Гзерашава» (`аналогія`) – висновок, заснований на тотожності виразів. Якщо в двох місцях Тори зустрічаються однакові слова і вирази, то сказане в одному уривку має відношення також до другого. Це означає, що, коли в Торі є однакове або подібне слово або вислів в двох окремих випадках, то це вказує на те, що тут є аналогія між цими обома випадками і що один випадок доповнює інший. Наприклад, наявність обороту «бе-мо'адо» (`в призначений время`) в біблійних розпорядженнях про жертвоання пасхального агня (Чис. 9: 2) і про жертву «тамід» (двох агнів, принесених в жертву щодня, в тому числі і в суботу, - вранці і ввечері; Чис. 28: 2;) дозволяє прийти до висновку, заснованому на текстуальній аналогії, що пасхальний агнець повинен бути принесений в жертву і в день суботнього відпочинку, незважаючи на те, що обряд пов'язаний з роботою, зазвичай забороненої в суботу (Псах. 66а). Подібними, але не тотожними з гзерашава є правила «хеккеш» (`порівняння`) і «смухим» (`суміжні`). «Хеккеш» використовується для тлумачення двох законів, що містяться в одному і тому ж вірші і тому дозволяють зробити висновок, що вказівки одного закону поширюються і на інший. Правило «смухим» аналогічно «хеккеш», але для зіставлення вибираються два закони, які приводяться в суміжних віршах.

3. «Біньяав» (`основнапобудова`) – побудова загальної посилки для двох і більше законів. Це правило застосовується для вилучення логічного чи формально-текстуального виведення з розпорядження, що міститься в одному вірші або в двох різних віршах. Прикладом першого типу «Біньяав» служить заборона (Шаб. 22а) нехтувати виконанням будь-яких заповідей, заснований на логічному виведенні з суворої обов'язковості навіть такого припису, як покриття землею крові зарізаної тварини (Лев. 17:13). Приклад другого типу – рішення талмудичних законодавців про форму страти, яку належить мати за хулу на батьків, за кровозмішення і статеві збочення, за звернення до духу померлих. Це рішення засноване на тому, що в кожному з віршів, в яких йдеться про ці злочини (Лев. 20: 9, 11, 12, 13, 16, 27), повторюються слова: «ту,

будуть конче забиті, кров їхня на них ». Про форму страти (побиття камінням) говориться лише в останньому вірші, але в силу тотожності, формулювання наведене в ньому, вказівка – стає «Біньяав» для всякого аналогічно сформульованого розпорядження (Сифра, розділ Кдошім).

4. «Клалу-Фрат» (‘загальне і окреме’) – обмежувальне тлумачення, запропоноване для випадків, коли закон сформульований в загальному вигляді, і тут же йдуть окремі випадки. У такій ситуації закон застосовується лише до останніх. Наприклад, написано: «Коли хто з вас принесе жертву Богові з тваринного, з великої рогатої худоби або з овець» (Лев. 1: 2). «Тварина» – це узагальнюючий термін, який може включати також дикі кошерні тварини. Але за загальним терміном «тварини» слідує специфічні окремі ухвали, а саме: «велика рогата худоба» і «вівці» а тому загальний термін обмежується тільки зазначеними нижче видами тварин; отже, дикі тварини виключені, – вони непридатні для жертвопринесення (Сифра, введення 7).

5. «Прату-хлал» (‘окреме та загальне’) – розширене тлумачення, що застосовується у випадках, коли за конкретними прикладами слід узагальнюючий закон. Сформульований в такому вигляді закон застосувати не тільки до згаданих конкретних випадків, але і до всіх аналогічних. Наприклад, в законі: «Коли хто дасть своєму ближньому своєму осла, або вола, або вівцю [Прат], або будь-який інший худобу [клал] на заощадження, а він помре, або буде пошкоджений, або поведений ...» (Вих. 22 : 9), – вираз загального характеру («будь-який інший худобу») після конкретних прикладів (осів, віл, вівця) вказує, що закон має на увазі не тільки перераховані в ньому види, але худобу взагалі (Сифра, введення 8)

6. «Клалу-Фрату-клал» (‘загальне, окреме і знову загальне’) – тлумачення розширювальне, але обмежене лише випадками, аналогічними тим, які перераховані в тексті. Приклад: «І купи на ці гроші [виручені від продажу другий десятини все, чого забажає душа твоя [клал], волів, овець, вина, брагу [прат] і всього, чого зажадає душа твоя [клал] » (Втор. 14:26). На підставі такого формулювання розпорядження книжники Талмуда приходять до логічного висновку, що на виручені гроші дозволяється купувати і інші, не перераховані в тексті продукти, але тільки тієї ж категорії, що зазначені в тексті: з тварин – лише інших чотириногих, а не птаха або рибу ; з напоїв – все, що виробляє людина, але, наприклад, не воду (Сифра, введення 8).

7. «Клалше-хуцаріхли-Фрату-Фратше-хуцаріхли-хлал» (‘загальне, яке потребує окреме, і окреме, яке потребує загальне’) – тлумачення закону, коли він без прикладу або приклад без загальної формули недостатньо зрозумілі. У цьому випадку не тільки окреме обмежує загальне, але і загальне обмежує окреме. Так, у віршах: «Присвяти Мені всякого первістка [клал], що розкриває утробу [прат] ... від людей і від худоби ...» (Вих. 13: 2) і «даси усе, що розкриває утробу [прат] і кожного перворідного [клал] з худоби ... чоловічої статі [прат] ...» (Вих. 13:12), – слова «чоловічої статі» виключають первородних жіночої статі і цим уточнюють зміст загального положення «утроби». Але і обмежувальні слова «розкриває череву», що виключають з поняття «утроби» те, що з'явилося при посередництві кесаревого розтину, були б недостатні без слова «первісток», оскільки можна було б припустити, що плід нормальних пологів, що послідували через деякий час після кесарева перетину, також повинен бути присвячений Богові, хоча він не може вважатися первістком. Таким чином, «первісток» (клал) уточнює сенс визначення «розкриває череву» (прат), а слова «чоловічої статі» (прат) уточнюють зміст визначення «утроби» (клал). В даному прикладі і прат і клал потребують один одного, і обидва є обмежувальними факторами.

8. «Яцалеламед» (‘вичленований для пояснення’) – тлумачення окремого випадку, що входить в загальне формулювання закону і яке розповсюджується на всі випадки застосування цього закону. Наприклад, в біблійному приписі про повернення знахідок сказано: «Так поступай ... з одягом його ... і з усякою втраченої річчю брата твого ... яку ти знайдеш; не

можна тобі ухилитися» (Втор. 22: 3). Загальна припис включає, звичайно, і одяг, але вона вичленована особливо для його пояснення. Висновок: не можна не піднімати і не повертати лише ті речі, які, подібно до одязі, мають відмінні ознаки їх власника (БМ. 27а).

9. Яцалит‘онто‘анахерше-хухе-‘иньяно (Вичленований для іншого розпорядження, але тієї ж категорії) – тлумачення явищ тієї ж категорії, що і включені в загальну формулювання закону, але що виділяються для особливого розпорядження. Таке тлумачення допускає застосування тільки об’єктивної постанови закону. Наприклад: закони про ритуальну чистоту, що відносяться до різного роду запалень і опіків (Лев. 13: 18-21, 24-28), розглядаються в Торі детально і окремо, хоча вони є окремими випадками загального закону про пухлини, лишаях і плямах на тілі (Лев. 13: 2-17). Тому не можна по аналогії переносити на запалення і опіки будь-якої строгості загального закону, наприклад, приписи про тимчасову повторної ізоляції, про видалення хворого з суспільства та інше (Лев. 13:5; Сифра 1:2).

10. Яцалит‘онто‘анахерше-лохе-‘иньяно (вичленований для приписів іншої категорії) – тлумачення випадку, що підлягає дії певного закону, але виділеного для приписи іншої категорії, ніж те, яке дано в загальній формулі цього закону. Це особливе розпорядження може бути як полегшує, так і обтяжливим. Наприклад, в законі про покарання власника битливого вола сказано: «... якщо віл був битливим ... і господар не пильнував його, а він убив чоловіка або жінку, то вола побити камінням, а також власник буде забитий. Якщо на нього буде накладений викуп, нехай дасть ... скільки належить буде на нього ... А коли віл ударить раба або рабиню, то тридцять шекелів срібла має заплатити власник дасть панові ...» (Вих. 21: 29-32). Раб і рабиня виділені для приписи іншої категорії: страта або розмір викупу за вільну людину визначаються суддею, а викуп раба – за фіксованою таксою. Зате ця такса може виявитися як полегшенням, так і обтяженням покарання: 30 шекелів, незалежно від того, чи коштував раб більше або менше зазначеної суми (Мехілта до зазначеної главі).

11. Яцалидонба-давархе-хадаш (вичленований для судження про новий випадок) – тлумачення, яке встановлює, що виокремлення випадку, що підлягає дії загального закону, для судження про виняткову ситуацію не дозволяє підвести його під загальний закон, якщо Тора не робить цього з достатньою впевненістю. Це правило протилежно восьмому правилу герменевтики і разом з тим пояснює, чому Тора іноді повторює само собою зрозуміле розпорядження. Наприклад: одруження на овдовілої або розведеною жінкою брата вважається кровозмісним шлюбом (Лев. 20.21). Закон, однак, наказує левіратний шлюб в разі, якщо брат помер без потомства (Втор. 25: 5). Але інститут левірату є рішенням для виняткової ситуації і не може бути підведений під закон, з якого вичленований, хоча згідно восьмому правилу герменевтики, це пояснення, виділене особливо, слід було б поширити і на інші випадки кровозмішення при одруженні на бездітній вдові. Так, якщо з двох братів один був одружений на дочці другого, то в разі його смерті без потомства залишився в живих повинен був вступити в шлюб з власною дочкою. Але це заборонено загальним законом про кровозмішення (Лев. 18:6; Иев. 7а).

12. Ламедме-‘иньянове-ламед ми-софо (повчає з прямого, а також з віддаленого контекста) – встановлення сенсу уривка з прямого контексту (ме-‘иньяно) або з більш віддаленого контексту (мі-Софо). Приклад висновків з прямого контексту: заповідь «Не кради» (Вих. 20:13) поміщена вслід за заповідями «Не вбивай» і «Не чини перелюбу». Той же заборона повторений і в Писанні в формі «Не кради» (Лев. 19:11), але за ним слід «не приховувати і не зводите брехні один на одного». Так як в Торі не передбачається нічого зайвого, робиться висновок, що по контексту перша заборона, який стоїть в ряду гріхів, які караються смертю, стосується викрадення людини (за яке також чекає смертна кара; Вих. 21:16; Втор. 24: 7; Мехілта, розділ Ба-ходеш 8: 6), другий же заборона має на увазі крадіжку майна, так як поміщений в ряду гріхів, які не спричиняють за собою смертної кари. Прикладом виведення з віддаленого контексту може служити тлумачення закону про «витівці» в житловому приміщенні. В основному приписі (Лев. 14: 34-42) матеріал будови не обговорений. Однак з 45

вірша тієї ж глави, в якому сказано: «І нехай розламають будинок, камені його, і дерево його, і всю глину дому...» – виводять, що тільки будинок, побудований з перерахованих тут матеріалів, може стати ритуально нечистим (Сифра, введення 1: 6).

13. Шнейхтувимха-маххишимзеетзе висновок з двох суперечать одна одній текстів можливий тільки в тому випадку, коли третій текст «примирить» їх. Класичним прикладом можуть служити вказівки щодо числа днів, протягом яких пропонується їсти мацу. Припис їсти опрісноки все сім днів Пасхи багаторазово повторюється в Торі. Тим часом у Другозаконні в одній і тій же главі сказано: «Сім днів будеш їсти опрісноки» (16: 3) і «шість днів їж опрісноки» (16: 8). Протиріччя усувається третім текстом – про приношення в Храм першого снопа нового врожаю (після чого можна їсти хліб з нового зерна; см. Омер): «У другий день свята піднесе його священик» (Лев. 23:11). Звідси книжники Талмуда виводять, що сім днів можна їсти мацу з торішнього зерна, а шість днів – з нового (Тл., Псах. 6: 1, 33а).

Інші правила. З правил герменевтики, розроблених школою раббі Аківі, порівняно широко застосовувана в раввіністичній літературі «рїббуй» (множення, додаток) і міут (зменшення). Перше наділяло розширювальним сенсом союзи і прийменники типу: так само, теж, і, з, разом, друге – обмежувальним сенсом союзи, прийменники, а також займенники типу: але, тільки, лише, з, від, його. Проти цих правил герменевтики заперечував раббі Ішма'ель бен Еліша, стверджуючи, що: «Тора говорить мовою людською», тобто не можна бачити в стилістичних прикрасах або граматичних частках натяк на закон.

З 32 правил рабі Елі'езера бен Юсефа-Глілі найбільш відомі «гематрія», «нотар ікон» (прийом розгляду певних слів як акронімів) і «эйнмукдаму-меухар ба-тора» ('в Торі немає попереднього і наступного'), тобто не можна виводити висновків на підставі порядку, в якому зафіксовані різні тексти в Біблії.

Уточнюючи приписи Торі або виводячи нові з тексту за допомогою правил герменевтики, книжники Талмуда дотримувалися домінуючого принципу «ейнмікра Йоцемі-іедейфшут» ('ніколи вірш не переступає свого прямого сенсу'), в силу якого ніякі тлумачення не скасовують авторитетності прямого сенсу слів Торі.[5]

[1] Интернет-версия издания: Новая философская энциклопедия: в 4 т. / Институт философии РАН; Национальный общественно-научный фонд; Председатель научно-редакционного совета В.С. Степин. — М.: Мысль, 2000—2001. 2-е изд., испр. и допол. — М.: Мысль, 2010.

[2] Краткая еврейская энциклопедия. - Иерусалим: Общество по исследованию еврейских общин. Еврейский Университет в Иерусалиме. - 1988, Т.2, 89-94.

[3] Моше бен Маймон, Путеводитель растерянных / Крит. изд. перевода Шмуэля ибн Тиббона с введениями и комментарием И. Эвен Шмуэля (Кауфмана), тт. 1--4. Иерусалим, 1935--1987

[4] Штейнзальц А. Введение в Талмуд: Израильский институт талмудических публикаций Институт изучения иудаизма в России. - 1993.

[5] Краткая еврейская энциклопедия. - Иерусалим: Общество по исследованию еврейских общин. Еврейский Университет в Иерусалиме. - 1988, Т.2, 89-94..

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Брокгауз Ф. А., Эфрон И. А. Еврейская энциклопедия. Т.8. - М.: Терра. - 1991, 209-212

2. Краткая еврейская энциклопедия. - Иерусалим: Общество по исследованию еврейских общин. Еврейский Университет в Иерусалиме. – 1988/

3. Штейнзальц А. Введение в Талмуд: Израильский институт талмудических публикаций Институт изучения иудаизма в России. - 1993.

4. Штейнзальц А. СОЦИОЛОГИЯ НЕВЕЖЕСТВА.: Израильский институт талмудических публикаций Институт изучения иудаизма в России. - 1997.
- 5.. Щерба С. П., Щедрін В. К., Заглада О. А.; Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; За заг. ред. С. П. Щерби. — К.: МАУП, 2004. — 216 с.
6. Моше бен Маймон, Путеводитель растерянных / Крит.изд. перевода Шмуэля ибн Тиббона с введениями и комментарием И. Эвен Шмуэля (Кауфмана), тт. 1--4. Иерусалим, 1935--1987.
7. Моше бен Маймон, Трактат о логическом искусстве / Изд. араб. текста, перевод на ивр. Й. Капах, комментарии М. Мендельсона, И. Сатановера, М. Коматиано, Х. И. Рота, М. Вентуры. Кирьят-Оно, 1997.
8. Мошебен Маймон, Мишне Тора, Кодекс Маймонида Пер. с ивр.: Синичкин Я. / Общ. ред: Горин Б. - М: Книжники, 2014
9. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы филос. герменевтики: Пер. с нем./Общ. ред. и вступ. ст. Б. Н. Бессонова.— М.: Прогресс, 1988.
10. Тора с комментарием Раши.: Пер. с ивр.: Фейгин А.; Гиссер И./ Общ. ред: Горин Б. язык: Русский, Иврит; - М: Книжники, 2012.
11. Интернет-версия издания: Новая философская энциклопедия: в 4 т. / Институт философии РАН; Национальный общественно-научный фонд; Председатель научно-редакционного совета В. С. Степин. — М.: Мысль, 2000—2001. 2-е изд., испр. и допол. — М.: Мысль, 2010.

Ільїна Г. В. – кандидат філософських наук, доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УДК 1 (091):165. 18

МЕТАФОРА ЗОРУ У ФІЛОСОФІЇ В КОНТЕКСТІ ІДЕЇ БЛАГА ПЛАТОНА

***Анотація.** У статті досліджується проблема метафори зору і світла у філософії Платона у взаємозв'язку з ідеєю Блага. Показано, що «мислення поглядом», мислення через «бачення» є важливою складовою процесу пізнання і культури філософського мислення.*

***Ключові слова:** візуальне мислення, метафора, метафора зору, відчуття, пізнання, ідея Блага, умоосягнення*

МЕТАФОРА ЗРЕНИЯ В ФИЛОСОФИИ В КОНТЕКСТЕ ИДЕИ БЛАГА ПЛАТОНА

***Аннотация.** В статье исследуется проблема метафоры взгляда и света в философии Платона во взаимосвязи с идеей Блага. Показано, что «мышление взглядом», «мышление через видение» является важной составляющей процесса познания и культуры философского мышления.*

***Ключевые слова:** визуальное мышление, метафора, метафора взгляда, ощущение, познание, идея Блага, умопостижение.*